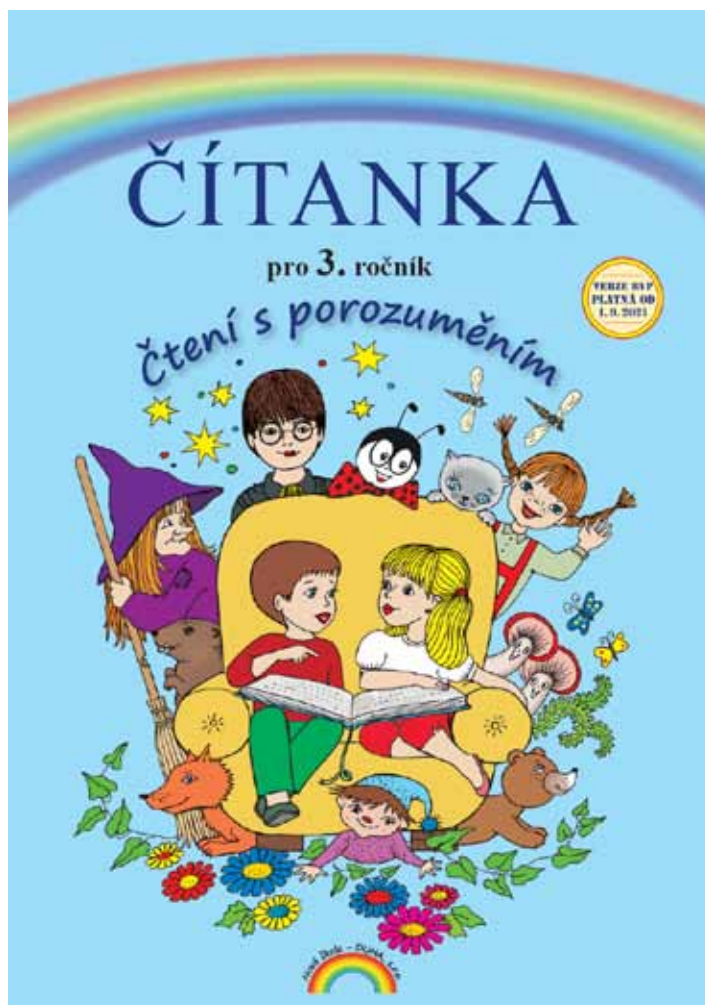

KLÍČ KE CVIČENÍM

ČÍTANKA3

Čtení s porozuměním

33-65

KLÍČ KE CVIČENÍM ČÍTANKA 3

strana 4

1. Vysvětlíte, co znamená vyjádření „na léto jde stáří“. – Září je třetí měsíc léta, blíží se jeho konec (ten připadá u nás většinou na 22. 9.); když ho přirovnáme k lidskému životu, jde v září na léto stáří.
2. Jak nazýváme ptáky, kteří nám na podzim „mizí nad hlavou“? – Stěhovaví ptáci.
3. Za pomoci básně řekněte, které dva druhy ovoce se sklízí na podzim. – Švestky, jablka.
4. O jaké „hedvábné niti“ se mluví v básni? – O pavoučím vláknu (tzv. babím létu).
5. Jak poznáte z obrázku, že „slunce září malátně a s únavou“? – slunce zívá.
6. V básni vyhledejte rýmy. – Rýmy: září – stáří, září – září, (pozn.: *únavou – hlavou; pro žáky těžší dvojice, protože se zvukově shodují konce slok*), žáci – práci, žáci – ptáci, modrají – po kraji, sládnou – chladnou, niti – chytí.

1. Popište změny, které probíhají v přírodě na podzim. – Např.: je chladněji, žlutne listí a padá ze stromů, češe se ovoce, ptáci odlétají do teplých krajin, zvířata se připravují na zimu.
2. Jmenujte stěhovavé ptáky, které znáte. – Např.: vlaštovka (obecná), jiříčka (obecná), čápi, kachna (divoká), husa (polní), skřivan (polní), slavík (obecný), kukačka (obecná), konipas (bílý), lyska (černá), špaček (obecný), volavka (popelavá).
Řekněte, k čemu se na podzim připravují a proč. – Houfují se k odletu do teplých krajin, protože se schovávají do úkrytu hmyz a obojživelníci, kterými se stěhovaví ptáci živí.

strana 5

1. Řekněte datum, kdy končí léto a začíná podzim. – Obvykle 23. září (někdy 22. 9.).
Co je na tomto dni zvláštního? – Den (tzv. bílý den) a noc jsou stejně dlouhé, jedná se o tzv. podzimní rovnodennost.
2. Víte, co je lidová pranostika? (Sova vám napoví.) – Ustálená věta, která vyjadřuje předpověď počasí nebo nějakou životní zkušenost.
Vysvětlíte lidové pranostiky z textu. – *Teplé září – ovoce a vínu se daří.* – Když je v září teplo, dobře se daří dozrávat ovoci a révě vínné. *Panny Marie narození – vlaštoviček rozloučení.* V době kolem 8. září, svátek Narození Panny Marie, se s námi „loučí“ vlaštovky a odlétají do teplých krajin. *Svatý Václav tady – sklízí hady.* – Kolem dne 28. září, svátek svatého Václava, se na zimu schovávají do úkrytu hadi a jiní živočichové.
3. Víte, co je rogal? – Jednoduché bezmotorové letadlo (závěsný kluzák) s pilotem zavěšeným nad hrazdou, která je spojena s křídlem tvaru delta; klouzavý let se děje pomocí vychylování těžiště.
Poznali jste, co je „pavoučí rogal“? – Pavučina.
4. Kterou část roku označujeme jako „babí léto“? – Několikadenní slunečné, teplé, nedeštivé a málo větrné období na konci září či začátku října, tedy začátek podzimu.
Podle čeho vzniklo toto označení? – Podle volně se vznášejících pavučinek, které se leskly na slunci stříbřitě jako „babské“ či „babí“ vlasy.

strana 7

1. Kdo dává podle článku vlaštovkám povel, že mají odletět do teplých krajin? – Slunce.
2. Víte, co je pomluva? – nepravdivá, špatná zpráva o někom. Proč není pěkné někoho pomlouvat? – Např.: můžeme někoho nespravedlivě očernit a ublížit mu.
3. Za pomoci textu vysvětlíte, kdo je „klepna“. – Ten, kdo pomlouvá.
4. Co vlaštovka utěrce vyprávěla? – O jižní zemi za mořem, kam chtěla utěrka letět.
6. Najděte větu, která se hodí k obrázku. – „Sednu si tady vedle tebe na šňůru a budu ti vyprávět o té jižní zemi, než si trochu odpočineš a uschneš.“

strana 8

1. Zkuste vymyslet, jaký dým může přinášet srpnový vítr. Zdůvodněte. – Např.: spalovaného listí; na podzim se hrabe spadané listí a pálí se.
  2. Co se stalo s drakem v básni? – Zamotal se do drátů elektrického vedení.
1. Za pomoci hádanek řekněte, čím se živí vlaštovka a čím čáp. – Vlaštovka se živí mouchami, čáp žábami.
Proč právě tito ptáci u nás nemohou zůstat přes zimu? – Protože hmyz a obojživelníci se na zimu schovávají do úkrytů.
  2. Proč o káněti říkáme, že je dravce? – Živí se jako dravec, loví drobnou zvěř (např.: ptáky, drobné savce, plazy, obojživelníky). Znáte i jiné dravce? – Např.: sokolí, jestřábi, orlí, sovy.

strana 11

1. Za pomoci názvu knihy, ze které je úryvek, řekněte, kdo je vypravěčem příběhu. – Bořík.

2. Jak se jmenují čtyři kamarádi – hlavní hrdinové knihy? – Bořík, Čenda, Mirek, Aleš.
3. Proč si Aleš myslel, že se Čenda zbláznil? – Čenda si myslel, že tygrem myslí Aleš šelmu, ne štěně, které se jmenuje Tygr.
4. V jaké chvíli začalo štěně štěkat? – Ve chvíli, kdy Bohoušek vyprávěl o tom, jak se o prázdninách seznámil s velkým bílým psem jejich známého.
Co si paní učitelka o tomto štěkotu myslela? – Že štěká Bohoušek.
5. Proč propukla ve třídě panika? – Protože Čenda řekl, že je ve skříni Tygr.
6. přečtěte větu, kterou Mirek děti ve třídě uklidnil. – „Je to štěně a jmenuje se Tygr, paní učitelko.“
7. Je vhodné darovat někomu živé zvíře bez jeho předběžného souhlasu? Zdůvodněte. – Ne, nevíme, zda se bude moci o zvíře vhodně postarat atd.
8. Je spravedlivé, že kluci nemají Bohouška v oblíbě jen kvůli jeho snaživosti? – Ne. Dále individuálně, např.: není špatné se ve škole přihlásit, známe-li odpověď na učitelovu otázku, snažit se mít dobré známky a moci se dostat díky tomu na školu, kterou bychom rádi studovali a jsou na ni například náročné přijímací zkoušky; že je někdo ve škole snaživý, neznamená to např., že nemůže být dobrý kamarád, pomoci nám, když potřebujeme.

strana 13

1. Znáte knihu, ze které je ukázka? – Individuálně.
Víte, kdo je Pan Nilson, o kterém se mluví v textu? – Opička.
2. Co přimělo Pipi k rozhodnutí vydat se do školy? – Chtěla mít prázdniny.
3. Splnila se Tomymu a Aničce představa o tom, jak si s Pipi budou hrát po cestě do školy? – Nesplnila.
4. Chovala se Pipi při vstupu do třídy správně? Svůj názor zdůvodněte. – Ne. Individuálně.
5. Vysvětlete, o jakém početním úkonu mluvila Pipi při vstupu do třídy. – O násobení (násobilce).

strana 14

Co je hlavním tématem hodiny prvouky? – Voda. Zkuste říct, co o tomto učivu víte. – Individuálně.

strana 16

1. K jakému kouzlu ve třídě došlo? – Začala téct voda a nepřestávala, až byl z podlahy naráz bazén.
2. Proč stál Aleš na židli? – Protože neuměl plavat.
Proč stála na židli paní učitelka? – Protože měla nové boty.
3. V jakém skupenství voda byla a v jaké další se proměnila? – V kapalném, proměnila se v pevné, pak v plynné.
4. Kdo a proč zajistil dětem teplý čaj? – Ředitel. Aby se děti nenastydly.
5. Jakou podobu měla voda, když se děti vrátily do třídy? – Podobu obláček.
Jaké to je skupenství? – Plynné.

1. Za pomoci článku jmenujte tři skupenství, ve kterých se vyskytuje voda. – Kapalně, pevně, plynně.

Přečtěte si znovu část ukázky na straně 15 a řekněte, jak se jmenovali tři bratři, kteří kouzlo ve třídě způsobili. – Lájoš, Maroš, Pišta.

strana 17

1. Co znamená obrat „plavat v učení“? – Nezvládat učivo.
Jde o skutečné plavání? – Ne.
2. Zopakujte si, co je rým. – Rým je shodné zvukové zakončení dvou veršů.
3. Vyhledejte v básničce dvojice slov, která se rýmují. – Mareš – plaveš, řece – přece, češtiny – dy-ty-ny.

strana 18

1. Co jsou „zelené bochánky“, o kterých se mluví v básni? – Mech.
2. K čemu jsou dobré kolouškovi bačkůrky z mechu? – Aby nikdo neslyšel jeho kopýtka při pohybu.
1. Řekněte, jak se nazývají rodiče koloucha. – Jelen, laň.
2. Jmenujte dalšího lesního živočicha, který je jelenovi podobný. Jak se nazývá jeho mládě? – Srnec (obecný), mládě se nazývá srnče.
3. Vysvětlete, co je lesní tůň. – Prohlubeň nevelkých rozměrů se stojatou vodou; mívá větší hloubku.

strana 19

1. Kde borina divá žije? – Hlavně v borovicových hájích a na vyprahlých skalnatých stráních, zimu tráví ve kmelech starých borovic.
Podle čeho tedy dostala svoje jméno? – Borina podle borovice; divá od slova divoženka.
  2. Za pomoci článku určete, jaké prostředí vyhovuje borovicím. a) močálovitě, b) suché, c) vlhké. – Vyhovuje b).
- Rozhodněte na základě článku: Je to pravda?**

a) Borinu můžeme vidět obvykle za horkého dne. – **ano**; b) Borina je aktivní i v zimě. – **ne**; c) Borina je velmi čistotná a nesnese na sobě žádné částečky. – **ne**.

1. Mezi jaké stromy patří borovice? – Jehličnany.
2. Co jsou jehlice, které vyrůstají na jehličnatých stromech? a) zvláštní útvary z kovu obalené zelení, b) druh listu, c) druh plodu. – b).
3. Které další jehličnaté stromy znáte? – Např.: smrk (ztepilý), jedle (bělokorá), modřín (opadavý).
Který z nich na podzim opadá? – Modřín (opadavý).

strana 21

1. Za jaké podmínky jsou ochotni hnědí koloušci s bílým kolouškem kamarádit? – Jestliže bude vypadat jako oni, hnědí koloušci.
K čemu ho proto přinutili? – Vyválet se v bahně.
3. Jak se projevovalo, že byl tatínek jelen rozzlobený? – Troubil tak hlasitě, až se stromy otrásaly.
4. Řekněte, co rodiče kolouškovi přikázali a jak mu jeho odlišnost vysvětlili. – Měl se jít proběhnout do potoka, aby si smyl bahno. Řekli mu, že příroda dobře zařídila, aby byla pestrá a rozmanitá, že je to ve prospěch všech.

1. Co mají společného živočichové, kteří jsou v textu vyznačeni velkým písmem? – Žijí v lese.
2. Jmenujte další zvířata, která žijí v lese. – Např.: srnec (obecný), prase (divoké), kuna (lesní), chrobák (lesní), káně (lesní), zmije (obecná).
3. Vysvětlete, co znamená, když některá zvířata žijí v oboře. – Žijí v ohrazené lesní ploše určené pro chov zvířat.

strana 23

1. Zopakujte všechny názvy mravenčích děťátek od vajíčka po nového mravence. – (Vajíčko) – červíček neboli miminko – mrmě – červíček neboli škvrně – kuklínek – mravenec.
2. Ve které části vývoje mravenčí děťátka jen spí? – Když se z kuklínek stávají mravenci.
3. Co má za úkol vládkyně mraveniště? – Snášet vajíčka.
4. Co se stane se škvřnaty poté, co je chůvička zabalí do plínek? – Stanou se z nich kuklinci.

1. Kdo je zakladatelem mraveniště a co důležitého v novém mraveništi udělá? – Královna, která nejprve postaví základ mraveniště – komůrku, kterou zevnitř zazdí dvířky a naklade vajíčka.
2. Z čeho mravenci svoje mraveniště stavějí? – Z hlíny, větviček, jehličí, stébel a kůry.

strana 25

1. Které dvě houby jsou v našich lesích nejedovatější? – Muchomůrka zelená a muchomůrka bílá.
2. Jaká houba děti provází a jaké je její jméno? – Holubinka.
3. Proč asi holubinka odmítla ochutnat lektvar, který vařily muchomůrky zelené? – Protože do něj přidává smrtelný jed.
4. Je habrový a bukový les listnatý, nebo jehličnatý? – Listnatý.

1. Víte, co bylo v zápisu dětí? – Individuálně.
Řekněte, jakými znaky se vyznačují jedovaté houby. – Mají štíhlý bílý třen (noha) s hladkým prstenem a vyrůstají z nápadné pochvy, klobouk je s lupeny a vždy bílé,

1. Dokážete určit, které druhy stromů převažují v „doubí“? – Duby.
2. Které z hub uvedených v básničce jsou jedlé a které jsou jedovaté? – Jedlé: hříby, lišky, holubinky, křemenáče, syrovinky; jedovaté: muchomůrka zelená a z holubinek je jedovatá tzv. holubinka vrhavka.

1. Jak se nazývají plody dubu? – Žaludy.
2. Víte, který lesní živočich se těmito plody s oblibou živí? – prase divoké, sojka (obecná).

strana 26

1. Jak jinak nazývá autor v článku medvěda? – (Nebezpečný) chlupáč.
2. Za pomoci textu vysvětlete, co je „mršina“. – Mrtvola.
3. Řekněte, proč medvěd nechal mladíka, který předstíral mrtvého, na pokoji. – Neměl obrovský hlad.
4. Popište, jakým způsobem dal mladík svému kamarádovi najevo, že se nezachoval jako skutečný přítel. – Řekl mu, že mu medvěd radil, aby už s takovým kamarádem nikdy nikam nechodil.
5. Vysvětlete přísloví „V nouzi poznáš přítele“. – Opravdového přítele poznáme podle toho, že nám pomůže, když potřebujeme.
6. Můžeme uvedené vyprávění označit jako bajku? Svůj názor zdůvodněte. – Ano, je to umělecké vyprávění, je

v něm kritizována špatná lidská vlastnost a má na závěr mravní naučení, snaží se tak výchovně působit lidi.

strana 27

1. Jakými třemi způsoby lze podle básničky lovit? – Puškou, slovy, barvou, tedy tužkou.
2. Jak rozumíte tomu, že někdo někoho „uloví“ perem nebo tužkou? – Např. zaujme nás slovy či obrazem (tužkou) a přiměje si povídat nebo v nás vzbudí např. veselost díky barvám obrazu – tak nás „uloví“.
3. Jaké výhody má lovení slovy a tužkou oproti lovení puškou? – Např.: ulovení slovy a tužkou zůstávají „ulovení“ na dlouho či napořád, kdežto ulovení puškou jsou ihned mrtví.

Rozdělte se do dvojic. Do dvou sloupců pište zvířata, která žijí v lese, a zvířata, která můžeme uvidět na louce. Soutězte, která dvojice jich vymyslí nejvíc. – Např. živočichové lesní: veverka (obecná), srnec (obecný), jelen (lesní), prase (divoké), liška (obecná), kukačka (obecná), datel (černý), zmije (obecná), slepýš (křehký), mravenec (lesní), chrobák (lesní); živočichové na louce: kobylička (zelená), včela (medonosná), čmelák (zemní), různé motýli, například: babočka paví oko, modrásek (obecný), skřivan (polní), krtek (obecný).

strana 29

2. Jaké přednosti má tatínek? – Hraje si ještě častěji než maminka, umí opravit kolo a je s ním legrace.
3. K čemu jsou potřební strýčkové? – Je s nimi švanda, psina a bžunda. S dětmi hrají kopanou, tenis, či spíše plácanou a večer vypravují velké legrace. Jsou velmi užiteční, protože tatínkovi pomáhají betonovat, zdít, přenášet těžké trámy, sekat trávu, sušit seno či opravovat auto.
4. S kým je ze všech příbuzných největší legrace? – Se strýčky a s tetami.

2. Vysvětlete, komu se říká neteř a kdo je švagr vzhledem k vašemu tatínkovi. – Neteř je dcera sestřina či bratrova; švagr vůči našemu tatínkovi je manžel tatínkovy sestry.
3. Nahraďte slovo „veselka“ slovem stejného významu. – Svatba.

1. Co všechno udělal tatínek? – Natřel vrátka, posekal trávník, vyplel záhon, zalil kytky a hrál fotbal. Za jak dlouhé časové období to stihnul? – Za jeden den.
2. Vysvětlete, co znamená „nadřít se“. – Napracovat se, nalopotit se.
3. Žije tatínek se svou rodinou na velkém sídlišti, nebo v nějakém domku? – V domku.
4. Za pomoci básničky vysvětlete, co znamená lidové rčení: „Pracuji (učím se), až se ze mě kouří.“ – Hodně (Velmi pilně) pracovat (učit se), až se zpotí.

strana 31

1. Dozvěděli jste se, jak se jmenuje vypravěč příběhu? – Ano, Pěťa (tedy Petr).
2. Jmenujte členy jeho rodiny, kteří v příběhu vystupují. – Taťka, děda, babička,
3. Za pomoci článku vysvětlete, co jsou těžké sny. – Sny strašidelné a děsivé, např.: o nadpřirozených bytostech, osobách, které nám nějak mohou ublížit či uškodit, sny, ve kterých se nám děje něco zlého a my se nejsme schopni bránit.
4. Proč chtěl chlapec z příběhu před spaním jídlo? – Chtěl mít těžké sny a věřil, že je bude mít s plným žaludkem, jak to řekl tatínek.
5. Vysvětlete, z jakého důvodu si chtěl chlapec přivolat děsivé sny. – Chtěl, aby se mu zdálo o Drákulovi, knížeti upírů. Až by o tom vyprávěl klukům, záviděli by mu to.
6. Popište, čím se vyznačují hrdinové hororových příběhů – upíři. – Např.: upíři jsou zemřelí, kteří ve dne spí, v noci sají z krku zvětšenými špičáky živým krev a tak jim „vysávají“ život a zároveň je tak pomalu mění v upíry; obranou proti nim byl kříž, česnek, svěcená voda; upíry lze zabít např. probodáním jejich srdce dřevěným kulem, slunečním světlem; upíry nelze vidět v zrcadle.

strana 33

1. Jaký plán děvčata vymyslela? – Seznámit maminku Niky a Věřčina tatínka v cirkuse.
Co bylo jeho cílem? – Aby si někdy svého rodiče vzájemně „půjčily“.
2. Za pomoci ukázky vysvětlete, co je „rande“. – (Milostná) schůzka.
4. Jakou knížku četla Věrka před spaním? Jakou knížku čtete před spaním vy? – Arabela. Individuálně.
5. Najděte věty, které se hodí k obrázku. Popište klauna na obrázku. – „Dobrý den, paní Černá, co vy tady?“ halekal tatínek Havránek. „Snad ne taky do cirkusu?“ „Do cirkusu,“ řekla maminka udýchaně... nebo „Panstvo má lóži číslo pět,“ ukláněl se klaun. „No to je ale náhoda,“ smál se tatínek Havránek, pak se ale podíval na holky, které nějak příliš zaujatě pozorovaly zrovna prázdnou manéž, pak na nastrojenou paní Černou, která se právě začínala prudce červenat. Např.: Usměvavý klaun s hnědými vlnitými vlasy a pěšinkou uprostřed má na nose červenou bambuli. Oblečený je do kostičkované červenomodré volné delší haleny s velkým kulatým duhovým límcem a do pestrobarevných pruhovaných širokých kalhot. Jeho boty jsou červené s duhovou nahoru ohnutou špicí. Na hlavě

nosí rovněž duhovou špičatou čepičkou s malou bambulkou.

strana 34

Pracujte ve dvojicích. V básničce vyhledejte co nejvíc skupin slov souznačných a přiřpte k nim slovo nadřazené. Výsledky svých zápisů porovnejte. – Pračka, sporák, lednička – (domácí) elektrospotřebiče/tzv. bílá technika; rajče, zelí, ředkvička – zelenina; auto, kolo, motorka, vlak a parník – dopravní prostředek; záhon, pole, velký lán – např. úrodná půda/posedek; rybník, moře, oceán – např. vodstvo; modlitbička, prosba – např. vroucí žádost; lyže, brusle – sportovní potřeby; mráz, sníh – srážky; slalom, hokej – zimní sporty; pláč a smích – emoce/city; lžíce, nůž, vidlička – příbor; hora, kopec – vyvýšenina.

strana 35

1. Na základě příběhu vysvětlete, co je soudržnost a k čemu je dobrá. – Soudržnost znamená držet spolu, pohromadě; ti, co jsou soudržní, nejsou snadno zranitelní, porazitelní.
2. Vysvětlete rčení „v jednotě je síla“. – Např.: Když více lidí společně o něco usiluje, mají větší sílu než jednotlivci.
3. Rozhodněte, zda je uvedené vyprávění bajka. Svůj názor zdůvodněte. – Ano. Jedná se o vypravování, které ukazuje, co je dobré a co špatné a končí radou pro život.
4. S pomocí sovy si zopakujte, co je bajka. – Viz definice bajky pod otázkami. Znáte nějakou další bajku? (Jednu z nich jste četli ve 2. ročníku.) – Líný pes (2. ročník), dále např.: Ezopovy bajky – Havran a liška, Lev a myš, Myš a býk; Ivan Andrejevič Krylov – Vlk a beránek, Orel a slepice, Mravenec; Jean de La Fontaine [žán d la fonten] – Zajíc a želva, Vlk, koza a kůzle; Josef Lada – O lišce a hroznech, O lišce, vráně a sýru.

strana 36

1. Ve kterém světadílu a v které jeho části leží Česká republika? – v Evropě; ve střední.
2. Proč se asi říká, že je Praha „stověžatá“? – V centru Prahy jsou desítky staveb s vysokými věžemi.
3. Vysvětlete, co znamená, když se o někom řekne, že má „zlaté ruce“. – Daří se mu velmi dobře každá práce, je zručný, šikovný.

Rozhodněte na základě článku: Je to pravda?

- a) Česká republika leží v severní části Evropy. – **ne**; b) Sídlem našich prezidentů je Vyšehrad. – **ne**; c) Státní hymna České republiky se nazývá *Kde domov můj?*. – **ano**.

strana 37

1. Z článku jste se dozvěděli, že vlast je území, kde žijí příslušníci jednoho národa. Co mají tito členové jednoho národa společného? – Všichni se narodili ve stejné vlasti, kde žili a žijí i jejich předkové, bydlí zde, pracují a mluví stejným jazykem.
2. Proč se lidem většinou stýská po vlasti, když jsou v zahraničí? – Individuálně; např.: v zahraničí nemají svoji rodinu, přátele, nemluví se zde jejich jazykem, kultura je odlišná.

1. Bratislava je hlavním městem jednoho z našich sousedních států. Kterého? – Slovenská republika (Slovensko).
2. Na základě básničky řekněte, co znamená slovenské slovo „t'ava“. – Velbloud.
3. Odhadněte význam slova „ako“ a slova „chutí“. – Jak(o), chutná.

strana 39

1. Jaké povolání mají Vítkovi rodiče? – Tatínek je řidič nákladního automobilu, maminka prodává jízdenky na (vlakovém) nádraží.
2. Na jaké náměstí se Vítek s tetou vydali? – Na Staroměstské náměstí.
Co tam pozorovali? – Orloj na Staroměstské radnici.

Rozhodněte na základě článku: Je to pravda?

- a) Na orloji kokrhá živý kohout. – **ne**; b) Orloj je umístěn na Staroměstské radnici. – **ano**; c) Vítkovi se podařilo chytit holuba. **ne**.

strana 42

1. Vysvětlete, co znamená „psát nosem“. – Mít při psaní hlavu tak nízko nad sešitem, že se ho skoro dotýkáme nosem.
2. Co paní učitelka dětem tvrdila a proč šla do kabinetu pro mandarinku? – Tvrdila, že sněhulák se umí podepsat i nosem, a když má nos místo z mrkve z mandarinky, dokáže psát i mandarinkou.
3. Kvůli čemu dostali poznámku sněhuláci Bambulka a Loužička? – Za to, že se chovali při vyučování tak rozpustile, až se opakovaně rozpustili.
4. Čím se stane sněhulák poté, co se rozpustí? – Nejdříve se rozpustí na vodu a potom se v teple stane párou.
5. V co se přemění sněhulák, když se rozpustí na vodu a potom se tato voda vypaří? – Vypaří se v podobě páry a stane se mrakem.
6. Co se vytvořilo z páry a k čemu došlo, když se ochladilo? – Z páry se stane mrak, po ochlazení se stane zase sněhem.

1. Vysvětlete, proč se básnička odehrává ve Lhářích. – Obsahuje verše: „jako u nás ve Lhářích... K nám přiletí...“
2. Ke komu jsou v básničce přirovnáni sněhuláci? Zdůvodněte proč. – K tažným ptákům. V básničce je přirovnání: „K nám **přiletí** sněhuláci v hejnech **jako tažní ptáci**.“
3. Řekněte, kteří živočichové vytvářejí hejna. – Ptáci.

Rozdělte se do dvojic. Z básně vypište dvojice slov, která se rýmují. – Rýmují se: **práci** – sněhuláci, **tvářích** – **lhářích**, **necítíte** – **nezařídíte**, sněhuláci – ptáci, **prosí** – **nosí**, **laskavě** – **hlavě**.

strana 43

Rozdělte se do dvojic. Z každých dvou řádků (dvojverší) vypište, co jsou největší dary, které nám nikdo nenadělí. Svoje výsledky porovnejte. – Např.: láska, smích, překonání bolesti, láska, radost, štěstí.

Vysvětlete, proč se říká, že štěstí je „muška jenom zlatá“. – Např.: Štěstí můžeme „mít“ jen chvíli, „poletuje“ jako muška každou chvíli jinam; zlatá barva symbolizuje bohatství, jako je bohatý a je dobře tomu, kdo má zrovna štěstí.

strana 45

1. Jaké oslovení vymyslel dědeček pro Lucinku a jaké pro sebe? – Pro Lucinku vymyslel oslovení komtesa, pro sebe hrabě. Víte, co tato slova znamenají? (Sova vám poradí.) – Ze s. 45 sova 2: komtesa – titul neprovdané dcery hraběte, hrabě – titul příslušníka šlechty.
2. Víte, jaké období označujeme jako advent? (Sova vám napoví.) – Ze s. 45 sova 1: Advent je období čtyř neděl před Vánocemi. (Čtvrtá neděle adventní může připadnout na Štědrý den.)
3. Kdy se musí utrhnout větvička třešně, aby rozkvetla v tu „nejtajemnější noc“? – Na svatou Barboru. V kalendáři vyhledejte přesné datum tohoto dne. – 4. prosince.
4. Která noc nebo který večer je asi ten „nejtajemnější“ v roce? – Asi den zimního slunovratu, kdy je nejdelší noc v roce, nebo noc, kdy končí Štědrý den a kdy oslavujeme narození Ježíše.

Za pomoci článku napište, kde roste jmelí a čím se tato rostlina živí. – Jmelí je rostlina, která zakoření stromech (např. topolu, „jeřabince“, tj. jeřábu), jejichž mízou se živí.

strana 47

1. Kdo vypravuje tento příběh – dospělý, chlapec, nebo dívka? – Chlapec.
2. Bojí se děti z příběhu čerta? Najděte v textu věty, které to dokazují. – Ano. (text: „Jak se blížil večer, tak jsem si připadal čím dál tím méně hodný a víc a víc jsem se bál. Bára asi taky, protože měla v obličejí barvu, jako když jednou snědla zelený šunkový salám. A když pak vletěl do kuchyně čert, začali jsme s Bárou vriskat jeden víc než druhý.“)
3. Co řekl strýc Jarda dětem, aby se nebály? – Řekl, že toho, kdo byl hodný, čert na zádech neunes.
4. Co se čertovi po strýčkově kousku stalo? – V čertovi zapraskalo, padl na kolena, vykulil oči a rohy se mu posunuly navrch hlavy. Když strýček z čerta slezl, čert se už nenaroval a sténal.
5. Kdo ještě obvykle chodí s Mikulášem a čertem? – Anděl.

Rozhodněte na základě článku: Je to pravda?

- a) Čert chtěl strýčka Járu odnést do pekla. **ne**; b) Polámaného čerta odnesl na zádech Mikuláš. – **ano**; c) Mikuláš se už těšil, až přijde k dětem příště. – **ne**.

Vyhledejte, jak spisovatel nazývá čerta. – Rohatec (uprostřed s. 46) Vymýšlejte pro čerta další označení. Individuálně.

1. Kdo je v básničce převlečený za Mikuláše? – Táta. Podle čeho to vypravěč poznal? – Podle bot.
2. Nahraďte slovo „číhnu se“ slovem stejného významu (synonymem). – Podívám se.

strana 48

1. Jaké jméno dostal syn, který se narodil Marii ve městě Betlémě? – Ježíš.
2. Jak tomuto synovi říkáme, když o něm mluvíme jako o dítěti? – Ježíšek.
3. Co měl podle anděla Ježíš za svého života udělat? – Měl pomoci lidstvu.
4. Podle čeho dostal název dřevěný betlém zobrazující narození Ježíška? – Podle města Betléma, kde se narodil.
5. Za pomoci článku řekněte, čím narození si podle tradice o Vánocích připomínáme a proč se říká, že dárky nosí „Ježíšek“. – Připomínáme si narození Ježíše. Protože si dárky dáváme pod ozdobený stromček, když oslavujeme jeho narození.

strana 49

1. Najděte v básni verše vyjadřující to, co je pro Vánoce typické. – ... když se peče cukroví, ... když se všichni sejdou doma... Držíme se za ruce a zpíváme si tiše... Ustelou nám ke spánku a stromek lesem voní, do sna tisíc

zvonečků všem lidem tu noc zvoní.

2. Podle čeho dostal Štědrý večer svůj název? – Podle toho, že se jedná o svátky štědrosti, velkorysosti apod.
3. Řekněte, co jsou koledy. – vánoční píseň. Jmenujte koledy, které znáte. – Např.: Půjdem spolu do Betléma, Ne- sem vám noviny, Jak jsi krásné neviňátko, Narodil se Kristus Pán, Tichá noc.
4. Vysvětlete, co znamená, když se o někom řekne, že „nevytáhne paty z domu“. – Např.: je stále doma, nikam nechodí.

Přemýšlejte – uhodnete, viz s. 131.

strana 51

1. Co dělá člověk, který se na Štědrý den postí?
  - a) Pouští na vodě skořápky z ořechů.
  - b) Jí velké množství jídla k snídani i na oběd.
  - c) **Nejí během dne vůbec nic, nebo alespoň není maso.** – Správná odpověď.
2. Proč se má podle maminky člověk na Štědrý den postit? – Kdo se postí, uvidí zlaté prasátko. Jaký je podle vás skutečný důvod, proč je dobré držet během Štědrého dne půst? – Individuálně.
3. Zkuste říct, co asi znamená věta „Maminka jen něco pošeptala sběračkou na talíř.“ – Sběračkou nabrala na talíř jen trochu jídla.
4. Přečtěte větu, ve které spisovatel popisuje, jak štěně vypadalo. – chundelatá koulička; buclaté štěňátko s růžovým naducaným bříškem, očičkama jako korálky a s černou, měkkou tlamičkou.
5. Co je u psů nejvyšším projevem oddanosti? – Olíznutí nosu.

strana 53

1. Jaké rčení řekl ráno Spejbl Hurvínkovi? Vysvětlete je. – Jak na Nový rok, tak po celý rok: co se stane na Nový rok nebo jak se budeme mít na Nový rok, to se samé bude po celý rok.
  2. V textu vyhledejte druhé taťuldovo rčení a také je vysvětlete. – Důvěřuj, ale prověřuj: máme sice druhým důvěřovat, ale je prozíravé a vyplatí se si to, co tvrdí, prověřovat.
  3. Co dostal Hurvínek na Nový rok k snídani? – Salát a mrkev.
  4. Podle čeho poznal Spejbl, že se Hurvínek ráno neumyl? – Mýdlo a ručník byly suché.
  5. Řekněte, jakým způsobem Hurvínek okna natřel a proč to udělal. – Hurvínek natřel nejen okenní rámy, ale i skleněné okenní tabule. Udělal to proto, že mu Spejbl řekl: „Natři si okna“, nikoli aby natřel rámy.
  6. Co musí Hurvínek za trest stokrát opsat? – Mám používat vlastní rozum. Vysvětlete, co tato věta znamená. – Nemáme brát vše doslovně, ale máme se nad vším nejprve zamyslet.
2. Kde jste se s nimi setkali? – Např.: ve večerníčkách, loutkových filmech, v Divadle Spejbla a Hurvínka v Praze.
  3. Víte, kde se nachází Divadlo Spejbla a Hurvínka? – V Praze-Bubenči v ulici Dejvická 38.

strana 54

1. Víte, co znamená vyjádření „únor zavolá skřivánka“? (Sova vám napoví.) – V únoru se k nám z teplých krajín vrátí skřivánek.
2. Vysvětlete, co znamená věta „Březen dá první lžičku medu.“ – V březnu začínají po zimě včely opylovávat květy a vytvářet med.

1. Který měsíc je prvním jarním měsícem? – Březen. Znáte přesné datum, kdy začíná jaro? – 20. března (někdy 21. března).
2. Jak říkáme stromům, které v listopadu „svlékají“ šaty? – Listnaté.

Rozdělte se do dvojic a doplňte chybějící pohádkové postavy.

- a) Manka, Rumcajs a _____. – Cipísek; b) Křemílek a _____. – Vochomůrka. c) Motýl Emanuel a _____. – Mako- vá panenka. d) Hajný Robátko a jelen _____. – Větrník. e) Napište jméno spisovatele, který napsal všechny po- hádky, ve kterých tyto postavy vystupují. (Nápověda: Jeho jméno označuje jeden den v týdnu.) – Václav Čtvrtek.

strana 55

1. Co mají všechny děti společného? – Všechny si chtějí hrát.
2. Proč myslíte, že lidé žijící na různých světadílech vypadají různě? – Např.: Na různých světadílech jsou různé životní podmínky.
3. Na kterém světadílu má většina obyvatel tmavou barvu pleti? – V Africe.
4. Ve které zemi žije „Japonečka“? – v Japonsku (světadíl Asie). Víte, proč zná dobře moře? – Japonsko je ostrovní stát, tedy každý ostrov je obklopen moří (oceánem).
5. Dokážete vysvětlit, proč se Eskymáci vyznaží ve sněhu? – Eskymáci žijí v polárních oblastech, kde po většinu

roku pokrývá půdu led či sněh.

strana 57

1. Jak se jmenuje vypravěč příběhu? Řekněte, podle čeho to můžeme poznat. – Mikuláš. Poznáme to např. podle slov: „Podívej, Mikuláši,“ řekla maminka,...
2. Z čeho hlavní hrdina příběhu onemocněl? – Snědl spoustu karamel, několik čokoládiček, koláče, smažené brambůrky a zmrzlinu, z čehož se mu v noci udělalo zle.
3. Co jste se dozvěděli o Mikulášově kamarádovi? – Mikuláš má kamaráda jménem Vendelín, který je velký jedlík („od rána do večera se cpe“), a tak trochu lakomý (nechtěl dát Mikulášovi ani jeden kočičí jazýček), podle Mikuláše je bezva kamarád.
4. Přečtěte ty věty nebo části vyprávění, které vám připadají humorné. – Např.: Ještě včera jsem se cítil úplně dobře. Důkazem toho je, že jsem snědl spoustu karamel, několik čokoládiček, koláče, smažené brambůrky a zmrzlinu. Ale v noci, sám nevím proč, se mi najednou udělalo strašně zle. ... já mám svoji maminku moc rád a vždycky ji poslouchám na slovo. Je to tak ostatně lepší, protože když ne, jsou z toho pokaždé maléry.
5. Jaké chyby se podle vás dopustil Vendelín na návštěvě? – Např.: Jedl čokoládové kočičí jazýčky, ačkoli se dozvěděl, že jeho kamarád má dietu.

Nahrad'te hovorová slova „bezva“, „senza“ a „fěr“ slovy stejného významu. – bezva, senza – např.: bezvadné, senzační, skvělé, výborné, úžasné; fěr – např.: slušné, správné.

strana 59

1. Kdo jsou Mach a Šebestová? – Žáci 3. B, kteří bydleli ve stejném činžovním domě.
2. Jaká dvě zvířata s nimi žijí v domě? – Pes a kočka.
Jak se jmenují? – Pes se jmenuje Jonatán, kočka Micinka.
3. Vysvětlete větu „Když se všichni potkali na schodech, byl z toho pěkný cirkus.“ – Např.: nastal velký blázinec, směšná podívaná.
4. Přečtěte, jakým způsobem se Šebestová Jonatánovi posmívala. – Slovy: Haló, haló, haló, / proč je koček málo? / A tak štekám jako hrom, / ať je koček milion!
5. Jaký dobrý skutek Mach udělal? – Našel jednomu starému pánovi brýle. Jak se starý pán Machovi a Šebestové odměnil? – Dal jim utržené telefonní sluchátko.
6. Jakým způsobem děti zjistily, že je sluchátko kouzelné? – Když přemýšlely, co budou se sluchátkem dělat, z legrace řekl Mach Šebestové, že do něj může volat, a ta to z legrace udělala.

strana 61

1. Proč se děti ve škole Růžence posmívají? – Protože by se Růženka chtěla stát fotbalovou brankářkou.
2. Je podle vás spravedlivé, že se děti Růžence posmívají kvůli jejímu snu? – Ne. Každý může mít svůj sen.
3. Jaká jsou Růženčina „náhradní povolání“? – řidička nákladáku nebo bagru, chovatelka psů, taxikářka, kominice, sportovní reportérka, dále pak kapitánka zámořské lodi, pilotka, řidička kosmické lodi, inženýrka, která staví mosty.
4. Proč se podle Ferdy nemůže Růženka stát inženýrkou ani kapitánkou lodi? – Inženýrkou se nemůže stát, protože „se tam musí hodně počítat a vůbec je tam hodně čísel a na to holky nemají nadání“. Kapitánem se stát nemůže, protože „kapitán potřebuje spoustu odvahy. Potřebuje třikrát víc odvahy, než kolik může nějaká holka vůbec mít“.
5. Jakými důkazy se snaží Růženka přesvědčit Ferdu, že nemá pravdu? – Růženka říká, že na rozdíl od Ferdy se ona odváží skočit z třímetrového prkna a jít dolů do tmavého sklepa.

strana 62

1. Ve které zemi žije Rencen? – V Mongolsku.
Víte, na kterém světadílu tento stát leží? – Leží v Asii.
2. Vysvětlete, co je jurta. – Jurta je veliký kruhovitý stan, ve kterém žijí mongolští pastevcí.
3. V minulém roce jste četli článek o chlapci jménem Van Minh. Pamatujete si, ze které země pocházel? – Z Vietnamu.

strana 63

1. Jakou neplechu tropí štěně Matěj? – Kouše prsty, trhá boty, hryže do kůže.

Řekněte, jak se nazývá samec a samice psa domácího. – Samec se nazývá pes, samice fena.

strana 65

1. Odkud si rodina psa Balabána přivezla? – Z útulku.
2. Najděte větu, kterou maminka Balabána přivítala. Přečtěte ji mile, radostně. – „Tak vidíš, milý pejsánku, tady teď bude tvé nové bydleníčko!“ (viz s. 64 nahoře)
3. Víte, co je kulový blesk? (Sova vám napoví.) – Viz s. 65 dole.
4. Co znamená věta „pejsánek se proměnil v kulový blesk“?

- a) psovi se objevily blesky v očích,
b) pes se rozběhl a prudce proletěl domem, – Správná odpověď.
 c) pes se schoulil do klubíčka.
5. Proč maminka nemohla v noci spát? – Protože Balabán „nepředstavitelně“ chrápal.
 6. Co tvrdil tatínek dětem? – Tvrdil, že Balabán odešel z ložnice, kde spal, „naprosto svobodně, když budík zazvonil kupodivu už v půl šesté“.

strana 67

1. Jaké úkoly se Barbánek pokoušel splnit a jak se mu to podařilo? – Pohrát si s klubíčkem, pil mléko z misky, schovat se v botě, vylézt na strom; nedařilo se mu nic z toho.
 2. Proč myslíte, že se Barbánkovi nepodařilo to, co bylo pro kočku lehké? – Např. Psi nemají zatahovací dráčky, mají jiný jazyk (jazyk kočky má spousty drobných háčků), jejich tělo (kostra) je jinak velké a pružné.

strana 70

1. Proč si kdekdo myslel, že je Bandita poník? – Protože byl „mrňavý“, vedle ostatních koní ve stáji vypadal jako poník. Proč by ho rozhodčí nepustili na závody poníků? – Protože na opravdového poníka byl velký.
 2. V ukázce vyhledejte a přečtěte, čemu všemu Bandita z lidské řeči rozuměl. – Rozuměl svému jménu – Bandita; když se řeklo jméno Šárka, znal slova: krok, klus, cval, stát jedeme na vyjížďku, jedeme domů, cukr, pašák, ale,
 3. Opravdu se holčička jmenovala Vašešárka, jak si myslel Bandita? – Ne, jmenovala se Šárka.
 4. Slovo souznačné se slovem „bandita“ je: a) prodavač, **b) loupežník** – správná odpověď, c) pekař.

Přemýšlejte – uhodnete, viz s. 131.

strana 71

1. Popište, jakou špatnou věc pastýř udělal. – Např.: Jednou si jako vtip vymyslel, že jeho stádo ovcí napadl vlk a tento „vtip“ zopakoval. (Dělal si z lidí z vesnici opakovaně nevhodnou legraci.)
 2. Vysvětlete, co znamená věta „Ovčák měl dlouhou chvíli“. – Neměl co dělat, nudil se, a tak mu čas pomalu utíkal.
 3. Co se stalo, když pastýřovo stádo skutečně napadli vlci? – Lidé ze vsi už pastýři nevěřili a pomoc mu nepřišli.
 4. Může být bezdůvodné volání o pomoc i životu nebezpečné? Pokuste se uvést nějaký příklad. (Nápověda: „Pomoc, topím se!“, „Pomoc, hoří!“) – Např.: Když někdo volá o pomoc, ale netopí se, může jeho zachránce skočit do vody, dlouho ho hledat a tím se vyčerpat a sám se třeba utopit. když někdo zavolá hasiče a ti vyjedou k požáru, který neexistuje, nemusejí třeba pak stihnout dojet dost rychle na opačnou stranu města k opravdovému požáru, kde pak nestihnou vyprostit někoho z hořícího domu.

Napište poučení, jaké můžeme vyvodit z bajky Pastýř vtipálek. – Např.: Děláním si legrace z druhých nebo cokoli zlomyslného se může kdykoli proti nám obrátit, vymstít se.

strana 73

1. Vysvětlete, co znamená slovo papouškovat. – Znamená opakovat to, co řekl někdo jiný, aniž bychom tomu pořádně rozuměli.
 2. Kolik slov umí papoušek Alex? – Padesát.
 3. Jakou větu používá Alex, když chce, aby se doktorka Pepperbergová vrátila? – „Omlouvám se.“
 4. Vysvětlete, v jaké situaci by měli lidé tuto větu používat. – Např.: Když uděláme někomu něco špatného, uvědomujeme si to, litujeme toho a chceme to napravit, nechceme, aby se dotýčný na nás zlobil.

Rozhodněte na základě článku: Je to pravda?

- a)** Alex umí počítat do šesti. – **ano**; **b)** Když se Alex rozčílí, sebere doktorce tužku a rozcupuje ji. – **ano**; **c)** Papoušci nemají rádi společnost. – **ne**.

strana 75

1. Jaké zvláštní znamení měl Harry Potter na čele? – Jizvu ve tvaru blesku na čele. Víte, kdo mu je způsobil? – Lord Voldemort.
 2. V článku se Harry poprvé setkává s chlapcem, který se v Bradavicích stal jeho největším kamarádem. Jak se jmenuje? – Ron (Weasley). Za pomoci ukázky řekněte, jak vypadal. – Byl hubený a vyčouhlý, měl pihovatý obličej, velké ruce a nohy a dlouhý nos.
 3. Víte z vlastní četby nebo z filmu, kdo byla Hedvika? – Sova (sovice sněžní) Harryho Pottera, kterou dostal od Hagrida.

Ve dvojicích zkuste vlastními slovy popsat způsob, jakým se Harry dostal na nástupiště číslo 9 a 3/4. Svoje popisy porovnejte. – Bylo třeba jít přímo k přepážce mezi nástupišti devět a deset, nezastavovat se a nebát se, že by se do

ní dalo narazit.

strana 77

1. Co se stalo s kouzelným křeslem? – Bylo neviditelné.
2. Jak děti zařídily, aby bylo poznat, kde se neviditelné křeslo nachází? – Uvázali na něj mašličku.
3. Co Šotkovi a dětem poradily víly – kdo by mohl křeslo zviditelnit? – Malá čarodějnice, která žije v Okamžičkovém lese v chaloupce, která se stále otáčí.
4. Jakým způsobem děti odhalily, že křeslu narostla křídla? – Podle toho, že papírky, které naskládaly na podlahu okolo křesla, začaly poletovat nahoru dolů, jako by do nich foukal vítr.
5. Článek zkuste vymyslet jiný nadpis. – Např.: O kouzelném křesle.

strana 79

1. Co vše našel Martin v krabici po dědečkovi? – Křížovky, starý klíč.
2. Má zpočátku Martin chuť zkoumat obsah krabice? – Nemá.
3. Vysvětlete význam slovního spojení „S nadšením leklé ryby“. – S vůbec žádným nadšením, bez nadšení.
4. Vysvětlete, jakým způsobem byla zašifrována zpráva v tajenkách. – Tajenky křížovek se měly číst odzadu a bez použití písmen s háčky.

strana 81

1. Kdo myslíte, že Enid a Mildred byly:
a) obyčejné dívky, b) víly, c) **studentky čarodějnické školy** – správná odpověď.
2. Proč se dívky rozhodly použít při závodech kouzla? – Byly hodně vysoké a domnívaly se, že si jejich okolí proto myslí, že budou šikovné na sporty, nechtěly zklamat.
4. V jaké sportovní disciplíně Mildred soutěžila? – Ve skoku o tyči.
5. Byla slečna Metlová skutečně ráda, že našla Mildred ve své pracovně? Zdůvodněte. – Ne. Protože: „zasyčela jízlivě.“

Myslíte, že příjmení slečen mají něco společného s jejich chováním? – Ano.

Vysvětlete, co asi mohla znamenat. – Např.: Slečna Zdatná byla zdatnou, tedy výkonnou v tom, co dělá; slečna Kráková měla krákový hlas, slečna Metlová létala dobře na metle.

strana 82

1. Jakými způsoby létají ježibaby v básni? – (Jako hejno ptáků) na smetáku; na tryskáci; na koštěti.
2. Co všechno dělají ježibaby za letu? – Svačí, volají na kluka, štějí se.
3. Vysvětlete, co dělají ježibaby, když se „štějí“. – Např.: zlobit se, stavět se na odpor.

1. V básni vyhledejte dvě slova se stejným významem – slova souznačná. – smeták – koště.
2. Spočítejte, kolik očí, uší a nosů mají všechny ježibaby z básničky dohromady. – Oči mají pět, uší pět a nosů pět.

Napište datum, kdy u nás mají „čarodějnice“ svátek. Popište, jaké zvyklosti jej doprovázejí. – 30. dubna, kdy probíhá tzv. rej čarodějnic a v noci z 30. dubna na 1. května tzv. pálení čarodějnic, které v současnosti probíhá organizovaný buď veřejně (např. v rámci vesnice či městské čtvrti), nebo v kruhu přátel či rodinném. Většinou se postaví vatra, na které se upálí figurína „čarodějnice“, někdy probíhá „čarodějnický karneval“, pak se opékají špekáčky.

strana 83

1. Vysvětlete, co znamená slovo „vyklubalo“. – Znamená vylíhnout se z vejce.
Vymyslete k němu slovo stejného významu. – Zde např.: vykouklo, ukázalo se.
2. Co všechno se na jaře vyklubalo? – Slunce, potůček, tráva, květiny, hromádka hlíny, kuřátka, housátka, ptáčátka.

1. Přečtěte řádek (verš), ve kterém básník obrazně říká, že zima odchází. – Zítra sedám do kočáru.
2. Na základě básně řekněte, co se děje v přírodě na jaře. – Všechny rostliny rozkvetou, ptáci začnou zpívat, na louce začnou poletovat motýli.

Pojmenujte jarní květiny na obrázku. – Sněženka (podsnežník), prvosenka jarní (lidově petrklíč).

strana 85

2. Komu a při jaké příležitosti píše maminka pozdravy? – Píše všem svým kamarádkám k jarním svátkům.
3. Co se chystaly děti z Vojtovy třídy vyrobit z kraslic? – Dlouhý vajíčkový řetěz, který bude viset ve školní zahradě.

Rozhodněte na základě článku: Je to pravda?

- a) Příběh vypravuje Vojtova sestra. – **ano**;
- b) Ludvík Světlíčko je bratr maminky obou dětí. – **ne**;
- c) Vojta má rád svého učitele. – **ano**.

Na jaké dvě skupiny rozdělují děti lidi kolem sebe? – Na Světlička a Tmány.

Na základě čeho je do těchto skupin zařazují? – Podle toho, jak se chovají k lidem kolem sebe. (V první skupině jsou všichni, kdo se podobají strýčkovi Ludvíkovi, který stále rozdává lidem kolem sebe úsměvy a nedokázal by nikoho zarmoutit. Tmání jsou zlí lidé, kteří jsou strýčkovým pravým opakem, svou zlobou by dokázali zaclonit snad i slunce.) Kam patří jejich strýc Ludvík? Zdůvodněte proč. – Strýček Ludvík patří mezi Světlička, protože všem kolem sebe rozdává úsměvy.

strana 86

1. Na základě textu řekněte, jak poznáme, že nastalo jaro. – Podle rozkvetlých stromů, keřů a květin, svěží zelené trávy, vzduchu prosyceného vůní květů, bzukotu hmyzu.
2. Bylo jaro, do kterého vešla holubinka s dětmi, skutečné? – Ne. (Bylo to kouzlo.)

1. V textu vyhledejte názvy jarních květin. U každé řekněte, jakou barvu má její květ. – Fialky – fialový květ, sasky – bílý květ, pampelišky a podběl – žlutý květ.
2. Jmenujte další jarní květiny, které znáte. – Např.: Sněženky, bledule, prvosenka, narcis, tulipán, modřeneček. krokus.

Hádanky z jarní přírody, viz s. 131.

strana 87

Jaké velikonoční zvyky připomíná básnička? – (Hledání velikonočních vajíček a drobných sladkostí, která dětem ukrýl zajíc na poli či na zahradě), malování velikonočních vajec (výrobu kraslic), pletení pomlázky, šlehání děvčat.

1. Jak se správně nazývá domácí zvíře, kterému se lidově říká slepice? – Kur (domácí).
2. Čím se převážně živí? – Převážně zrním (hlavně pšenicí, ovsem, kukuřicí, ječmenem), dále zeleným krmením (bobuloviny – ostružiny, maliny, zelenina – mrkev, nať cibule, česneku, jetel, vojtěška); ve volném výběhu žížalami, červy, hmyzem.
3. Jak se nazývá samec, samice a mládě tohoto zvířete? – Kohout, slepice, kuře.

V básničce se mluví o „Ladově obrázku“. Víte, kdo byl Josef Lada? Pokud nevíte, zjistěte to do příští hodiny. – Josef Lada byl především český malíř, ilustrátor a spisovatel. Jeho dílo obsahuje spoustu kreseb zachycujících např. život na vesnici a lidové zvyky.

1. Kolikátého dubna začínají vylézat ze svých zimních úkrytů hadi? (Pokud nevíte, vyhledejte v kalendáři.) – 24. 4.

strana 89

1. Co dělala rodina Aničky a Vítka na Velikonoce? – Jezdívala celá rodina k babičce a dědečkovi do Halánkovic.
2. Jaká zvířata mají babička s dědečkem? – Slepice (kvočnu) s kuřaty, kohouta. Jaké zvířátko si chtějí ještě pořídít? – Štěňátko.
3. Co všechno se dělo, když byli Vítka s Aničkou na venkově? – Zvony odletěly do Říma a místo zvonění chodily děti s rehtačkami, (vraceli se tažní ptáci z teplých krajín), na Velikonoční pondělí přišli koledníci a s pomlázkami proháněli Aničku po dvoře, aby ji vyšlehali. I dědeček s tatínkem a Vítkem vyšlehali pomlázkami Aničku, maminku i babičku. Babička po dědečkovi na oplátku cákala vodu.

Zapište, co babička řekla o Velkém pátku, o Bílé sobotě a co o neděli (Hodu božím velikonočním). – O Velkém pátku byl ukřižován Ježíš Kristus, o Bílé sobotě věřící navštěvují hrob Ježíše, o neděli (Hod boží velikonoční) se ráno ve všech křesťanských zemích slavnostně rozezní zvony a slaví se vzkříšení Ježíše.

strana 91

1. Kdo je Modroočko? – Kocourek.
2. Co udělal Modroočko, aby mu neklouzaly tlapky? – Olízl si je.
3. Kdo se skrýval v hromádce, která vyrostala v trávě před Modroočkem? – Krtek.
4. Podle čeho poznáte hada zmiji? Pokud nevíte, sova vás poučí. – Podle černého pruhu, který vede cik cak po celé délce těla zmije (viz sova dole na s. 91).
5. Je správné, že se člověk Modroočkovi smál, když se Modroočko bál? – Ne. Jak by bylo podle vás správné chovat se k někomu, kdo má z něčeho strach? – Např. uklidnit ho, pomoci mu.

strana 92

1. Proč si krtek myslel, že je svět celý černý? – Protože ze své díry vykukl rovnou do černého klobouku.

2. Ve kterém ročním období se asi odehrává děj básničky? – Asi v létě.
Podle čeho jste to poznali? – Pán si lehl do trávy.
3. Báseň se naučte z paměti. Který smysl má krtek zakrnělý? – Zrak.
Potřebuje ho krtek v prostředí, kde žije? – Nepotřebuje (pod zemí je tma).

Kde žije krtek? – Žije pod zemí.

Co jsou tzv. „krtince“ a proč vznikají? – Krtince jsou hromádky hlíny. Vznikají z přebytečné hlíny, kterou vytlačí krtek, když si hloubí pod zemí své chodby a noru.

2. Na základě ukázky vyberte správnou možnost. Krtek patří mezi: a) býložravce, b) všežravce, c) **hmyzožravce** – správná odpověď.

strana 93

1. Víte, kdo je Mánička? – Kamarádka Hurvínka.
2. Kdo ještě patří k Máničce a Hurvínkovi? – Spejbl (tatínek Hurvínka), paní Kateřina, též zvaná bábinka (babička Máničky).
3. Vysvětlete, jakým způsobem chce Mánička Hurvínka obelstít. – Až k ní Hurvíněk přijde ráno s pláčem, zavolá, že je to apríl.
4. Víte, co znamená, když někdo někoho vyvede aprílem? – Ztropí si na účet někoho 1. dubna (tedy 1. apríla), jak bývá zvykem, žert.

Veselé hádanky, viz s. 131.

strana 95

1. Jaké potraviny prodávají v mlékárně? Podívejte se na dvě minuty zpět do textu, pak ho zakryjte a soutěžte se spolužáky, kdo si jich zapamatoval nejvíc. – Např.: mléko, slané i makové housky, loupáčky, chléb, máslo, sýry, syrečky, vajíčka, smetanu, jogurt, přibináčky.
2. Na co se nejraději dívalo písmeno M? – Na semafor.
K čemu písmenko semafor přirovnalo? – Ke stromu s jablíčky.
3. Proč se písmeno M rozhodlo, že z nápisu odejde? – Protože se nudilo a dostalo nápad, že se půjde podívat do města.
4. Mělo písmeno M pravdu, když si říkalo, že na jednom písmenu nezáleží a že nikdo nepozná, když bude v nápisu chybět? – Ne (slova i bez jediného písmena dostanou jiný význam nebo z nich vzniknou nesmysly).
5. Co se mohlo v obchodě prodávat poté, co písmeno M uteklo? – Léky (lékárna).
6. V čem udělali lidé z článku chybu při přecházení silnice? – Nepočkali, až se na semaforu rozsvítí zelená.
Jak byli potrestáni? – Dostali pokutu od strážníka.
7. Popište, jak se má správně přecházet přes silnici. – Počkáme až se na semaforu rozsvítí zelená, pak teprve vkročíme do vozovky a přecházíme, přecházení dokončíme, i když se nám uprostřed změní zelená na červenou. Než vkročíme do vozovky, je zvláště na větší křižovatce dobré podívat se vlevo, zda nejede auto, jehož řidič už neviděl, že se změnilo světlo na semaforu.

Zapište jména dětí, o kterých se mluví na začátku příběhu, v pořadí podle abecedy. – Alenka, Aleš, Dáša, Honzík, Jarek, Jirka, Karlík, Lída, Miloš, Ríša, Slávek, Věra, Zdeňka.

strana 97

1. Proč se pan Buřtík a pan Špejlička rozesmáli, když se poprvé potkali? – Smáli se jim dvěma, jak vedle sebe vypadají (jeden vypadal jako sud a druhý jako tyčka).
2. Vyhleďte v textu, k čemu sebe a svého kolegu pan Špejlička přirovnává. – Špejlička se přirovnává k tyčce, Buřtík přirovnává k sudu.
3. Za pomoci obrázku popište, jak vypadal živý drak z příběhu. – Např.: Živý drak je vyroben ze žlutého čtyřúhelníkového papíru, který je připevněn k panu Špejličkovi. Ten místo špejli stojí uprostřed s dlouhými hubenými nohama u sebe a rozpaženýma rukama. Pan Špejlička má na sobě oblečený hnědý frac, ze kterého u krku vykukují špičky límečku a z rukávů manžety bílé košile. Kalhoty a klobouk jsou červené barvy, stejně jako paraplíčko za pasem. Boty jsou světle hnědé. Usmívá se. Na dlouhém nose mu sedí černé brýle.
4. Jak se pan Buřtík postaral o bezpečnost pana Špejličky? – Zasunul mu za opasek paraplíčko, které mu mělo v případě nouze mělo sloužit jako padák.

Rozhodněte na základě článku: Je to pravda?

- a) Když se pan Buřtík a Špejlička seznámili, zašli spolu do cukrárny. – **ne**; b) Žáci 5. B vytvořili pro Buřtíka a Špejličku plakáty. – **ano**; c) Drak měl létat nad strništěm za řekou Ohře. – **ano**.

strana 99

1. Proč nastoupili tučňáci do nákladáku? – Chtěli se ochladit.
2. S kým si spletl šéf restaurace tučňáky? – S číšníky.
3. Co popletl Bet a co Alfa? – Bet postavil sklenici piva ke druhému oknu na parapet místo na stůl u druhého okna, Alfa talíř s jídlem hodila místo odnesla na stůl.
4. Vysvětlete přísloví „Chybami se člověk učí“. – Např.: Když člověk udělá chybu, poučí se z ní a podruhé se jí vyvaruje.
5. Pokuste se vysvětlit, co znamená věta: „Copak jsi poprvé na place?“ – Např.: Copak poprvé obsluhuješ hosty v restauraci?

strana 101

1. Co podle vyprávění nosily žížaly v dávné minulosti? – Nosily krásné svlékací kožíšky, které byly např.: hnědé, červené, žluté, modré a zelené, také nosily plavky.
Nosily to celý rok? – Ne, kožíšky nosily od podzimu do jara, od začátku léta nosily plavky.
2. Proč se všechny žížaly začaly opalovat? – V časopise, který vydávaly žížaly, se objevily články, že jediné dohněda opálené tělo je krásné.
3. Co se stalo, když žížaly ležely všude? – Ostatní zvířátka neměla kudy chodit, nemohla se ani dojít napít ke studánce. Jaké řešení vymyslel skřítek Bonifác? – Zavolal si náčelníka špačků Velkého Freda a poprosil ho, aby špačci začali jíst žížaly. Což se i stalo.
4. Kde od té doby žijí žížaly? – Pod zemí nebo se schovávají pod kameny.
Kdy a z jakého důvodu se odváží vylézt? – Jen když prší a ptáci jsou schovaní.
5. Používáte při pobytu na sluníčku krém s ochranným faktorem? Proč? – Ano. Např.: Aby se mi nepoškodila/nespálila pokožka, chrání totiž naši kůži před škodlivým UV-zářením.

strana 102

1. Za pomoci básničky vysvětlete, proč je žížala užitečná. – Udržuje v pořádku zahrádku, protože provzdušňuje půdu.
2. Z jakého důvodu si kos a slepice přejí, aby žížala byla tučná? – Např.: Protože jim tak vříc chutná.
Proč si to přeje rybář? – Např.: Rybář používá žížaly jako návnadu na ryby.

strana 103

1. Vysvětlete, co znamená, věta „Myši všecko zmotají.“ – Myši všechno popletou.
2. Nahrad'te slovo zmotat (něco) slovem souznačným. – Poplést.
3. Víte, co jsou křížaly? – Sušené kousky ovoce, hlavně jablek, švestek.

Z básničky vypište všechny dvojice slov, která se rýmují. Hledejte rýmy i ke slovům namalovaným na obrázcích.
– Jeslí – kreslí, potají – zmotají, lišku – šišku, opici – čepici, chlapce – střapce, srnce – hrnce, veverku – baterku, žížaly – křížaly, kočku – čočku, šišatá – myšata.

strana 104

1. Řekněte vlastními slovy, co je sen. – Např.: Sen je to, co se nám zdá, když spíme.
2. O čem se Adamovi zdálo, když spal? – Zdálo se mu, že neumí číst.
3. Jaký je rozdíl mezi snem, který se zdá v noci, a mezi snem Adama, který sní o tom, že se stane kosmonautem? – Adamův sen není to, co se nám zdá, když v noci spíme, ale je to něco, po čem touží.

Přemýšlejte – uhodnete, viz s. 131.

strana 105

1. Co si podle básně máme představit, když nemůžeme usnout? – Máme si představovat jarní sad a jak jím sami kráčíme, máme hebkou trávu pod nohama, kolem voní květy jabloní a šumí včelky. Nebo si máme představit, jak jdeme alejemi, kde poletují motýli, a pak cestou k řece, kde po lávce přes ni jde ovčák a za ním stádo ovcí a nakonec černé jehně, ke kterému se jako máme přivinout hlavou a s ním spát.
2. Vysvětlete, co znamená verš „Motýli tam mají sněmy.“ – Motýli se tam slétají a shlukují.
3. Řekněte, kdo je „ovčák“. – Pasáček ovcí.

1. Vysvětlete, co je sad. – Zahrada, kde se pěstují ovocné stromy.
2. Řekněte, kdo tvoří „ovčí rodinu“. – Beran, ovce a jehně.

strana 107

1. Jaký dobrý skutek Honzík udělal? – Podal jedné babičce hůlku, která jí upadla.
2. Zamyslete se a řekněte, proč praprapradědeček považoval auta za zvířata. – Např.: Protože mu připomínala obludy.
3. Řekněte, kdo jsou postavy namalované na obrázku. – Pohádková babička, Honzík a jeho praprapradědeček Hromádka.

Rozhodněte na základě článku: Je to pravda?

- a) Honzík rád poslouchal vyprávění o praprapradědečkovi. – **ano**;
- b) Auta jezdí na benzin nebo na naftu. – **ano**;
- c) Praprapradědeček vlezl do břicha hrochovi. – **ne**.

strana 110

1. Vyberte správné dokončení věty: „Jejda“ a „helemese“ jsou slova: a) úsměvu, b) údivu – správná odpověď, c) bolesti.
2. Za pomoci příběhu vysvětlíte, co znamená „chovat se zlověstně“. – Např.: Svým chováním vyvolávat strach.
3. Vysvětlíte, co znamená věta „Helemes začal dělat grimasy a škleby“. – Např.: Medvěd se začal šklebit, pitvořit se.
4. V textu vyhledejte a přečtěte, jak se dovedou smát obři. – „Obři se dovedou smát pohrdavě, zlověstně, povýšeně i posměšně.“ (viz s. 109 nahoře)
Jak se smát nedokáží? – Nedokáží se zasmát „příjemným cinkavým smíchem“. (viz s. 109 nahoře)
5. Proč medvěd přestal být rozmrzelý? – Protože mu skřítek Jejde řekl, že ho vzbudil, aby nepřišel o legraci, kterou předvádí jeho kamarád obr, který snad bude i tancovat.
6. Čemu rozumí všichni na světě, i když neznají vaši řeč? – Úsměvu.

Rozdělte se do dvojic. Napište, co jsou slova souznačná (synonyma). – Slova, která mají stejný či podobný význam. Potom společně vymyslete slova souznačná k vyznačeným slovům z příběhu:

např.: a) drbat si záda – **škrábat si hřbet**, b) trénovat škleby – **zkoušet grimasy**, c) drnění budíku – **zvonění budíku**, d) mít kuráž – **být odvážný**.

Zjistěte a запиšte informace o medvědu hnědém. Např. kde žije, čím se živí. Zápis můžete doplnit obrázkem. – Např.: Medvěd hnědý patří mezi medvědovité šelmy, což jsou největší suchozemské šelmy. Tyto šelmy mají mohutné tělo, krátký ocas a velkou, širokou hlavu se zašpičatělým čenichem. Dlouhé drápy nemohou zatahovat. Mají výborný čich a sluch. Jsou samotáři a všežravci; medvěd hnědý si rád pochutná na lesních plodech a medu. Umějí výborně lézt po stromech. Medvěd hnědý upadá přes zimu do nepravého zimního spánku, který tráví v podzemním brlohu.

strana 111

1. Kdo byl ve skutečnosti Čumbulák? – Stín od židli a od peřin.
2. Co Čumbulák skrývá ve svém „strašpytlíku“? – Myši, pavučiny, bubáky a divné stíny.
3. Co pomůže Čumbuláka zahnat? – Rozsvícení lampičky.

V básničce vyhledejte dvojici protikladných slov. – Černý – bílý.

strana 113

1. Které pomůcky používali Zuzana, Jitka a profesor při prohlížení kolemjdoucích? – Brýle s medově žlutými skly a rozsvícenou baterku.
2. Co pomocí těchto prostředků viděli? – Že skoro každý druhý člověk má na sobě prisáté rozkmoťridlo.
3. Koho uviděla Jitka v parku? – Modrého Poťoucha, v podobě poletující modré skvrny.
O co se tento tvor snažil? – Rozhádat stromy.
4. Proč se Poťouchovi nepodařilo stromy rozkmoťřit? – Protože stromy v sobě mají velkou moudrost, jsou i největší a nejsilnější, zakoření v jednom místě a netrápí se tím, že by se jim jinde rostlo líp. Vědí, že nikde nerostou až do nebe, mají hrdost a stálost, mají svou důstojnost a úctu k jiným stromům.

Z článku vypište názvy všech rozkmoťridel. Ke každému připište, co asi způsobovalo. – Např.: Přík – způsobuje rozepře, Matohlav – zmatek, Chamťík – chamtivost, Protivák – protivnost, Kliduvzal – neklid (bere klid), Lakomidlo – lakomost, Rozhádká – hádavost, Jaják – sobeckost, egoismus, Žvatlous – upovídánost, Fňukadlo – ufnukanost.

strana 116

1. Co se ministři obávali králi říct? – Že princeznu ukradl čert.
2. Jakým způsobem si kamarádi při hledání princezny pomáhali? – Pomáhali si tak, že kdykoliv se některý z nich už chtěl vrátit, že to všechno k ničemu není, že už má hlad a je unavený, princeznu že stejně nenajdou, ten druhý říkal: „Jen pojď ještě chvilku, půl království a princezna za to stojí.“
3. Pomocí čeho budil čert princeznu? – Stáhl jí z ruky safírový prsten.
Pokuste se vysvětlit, co je safír a jakou má barvu. – Např.: Safír je drahokam, má modrou barvu.
4. Jak vojáci nakonec dokázali, že jsou věrnými kamarády? – Dokázali se rozdělit o odměnu za osvobození princezny.

strana 119

1. Kde a v jakém ročním období se příběh odehrává? – U babičky ve vsi Dolínek, v létě.
2. Co objevily děti v zemi? – Malý kulatý otvor do země, který vypadal jako roura.
Co si myslely, že to je? – Nejprve, že je to myší díra, pak větrák z podzemní chodby na hrad Brtník.
3. Jak se zachoval jejich pes, když si k otvoru přičichl? – Sklopil uši a uháněl pryč.
Zkuste vysvětlit proč. – Asi po čichu poznal, co je v otvoru, a dostal strach.

4. Co radila babička dětem, aby se zachránily před vosím rojem? – Aby utíkaly k řece a skočily do vody.

Jak se nazývá strom, na kterém rostou hrušky, a jak strom, na kterém rostou meruňky? – Hrušeň, meruňka.

1. Jaký produkt na rozdíl od vos včely vytvářejí? – Med.

K čemu ho lidé používají? – Například do čaje – zejména při nachlazení či bolení v krku, k mazání na chleba.

2. Na co se vosy podle básničky vymlouvají? – Že pracovat nedovedou.

strana 122

1. Proč dívky nechtěly jít původně na výlet? – Protože měly spoustu práce: nakrmit Albína, napsat dopis víle Bosoňože, že našly klíčnou kůstku netopýra a zasadily květinu vzácné barvy a vůně, podívat se na Šibeník, hledat krystaly a dojít koupit žvýkačku s obrázky.

2. Co je nakonec přesvědčilo, aby šly? – Chtěly vidět ledňáčka a jít na maliny.

3. Za pomoci textu řekněte, kdo je ledňáček a jakou má barvu. – Ledňáček je pták, modrý jako smaragd; dále sova, viz s. 122. Vyberte jeho typickou vlastnost. Ledňáček je: a) velmi krotký, **b) velmi plachý** – správná odpověď, c) zpěvný pták.

4. Kdo je Divoký muž? a) duch lesa, **b) starý muž, který žije osaměle blízko lesa** – správná odpověď, c) místní hajný.

5. Proč se Divokému muži lidé posmívají? – Protože je trochu jiný než ostatní lidé.

Je to správné? Zdůvodněte. – Ne. Např.: Každý je ve skutečnosti něčím trochu odlišný, každý je nějak nedokonalý.

6. Je spravedlivé, že děti ve třídě s Waltrem nemluví jenom proto, že je z jiné země? – Ne. (Např.: Pro nikoho není jednoduché např. sžít se s lidmi cizí země, kam se přistěhoval a naučit se jazyk té země.) Jak byste se k němu chovali vy? – Individuálně.

Jmenujte strom, který roste často na břehu řeky nebo rybníka. (Nápověda: Z jeho pružných větví se pletou koše a velikonoční pomlázky.) – Vrba.

Za pomoci textu vysvětlíte, proč je ledňáček symbolem věrnosti. – Protože v něj ve starověkém Řecku byla proměněna jedna věrná manželka. (Ve starém Řecku prý jedné ženě umřel manžel a ona pro něho moc truchlila. Seděla pořád na břehu, dívala se do vody tak dlouho, až do ní skočila a utopila se. Nemohla snést stesk a žal, a tak chtěla následovat svého manžela do Hádu, země mrtvých. Řečtí bohové prý byli dojati její věrností a proměnili ji po smrti v ledňáčka. Viz s. 121 dole.)

strana 123

1. Kde se odehrává děj básničky? – Ve vlaku.

2. Kdo je vypravěčem básničky? – Dítě, které chodí na základní školu.

3. Kam jedou děti vlakem? – Např.: Do zelena na letní prázdniny.

Co je tam čeká? – Les, maliny, vřes, koupání, jez, děti plná ves.

4. Co je zajetí? – Např.: Ve válce jsou zajati nepřátelští vojáci a drženi drženi někoho v omezeném prostoru, kde mají omezený pohyb; volně se pohybující zvířata mohou být držena v zajetí – kleci (např. opice, lev), na které si mají zvykat. Vysvětlíte, co toto slovo v básni znamená. – Školu.

strana 125

1. Znáte Boříka a jeho kamarády? – Kde jste se s nimi už setkali? – Např.: Na začátku školního roku v této čítance, viz s. 9.

2. Proč patří podle Boříka jeho babička mezi moudré ženy? – Protože ví, že mladý je člověk jen jednou, tak aby si toho užil, „nesekýruje“.

3. Co se babičce zdálo na Boříkovi divné? – Že je Bořík stále doma, nabízí jí pomoc a dívá se pořád u okna.

4. Co přiznal Bořík babičce? – Že za ním přijede kamarád z Prahy, pozval ho domů k babičce.

Byla to celá pravda? – Nebyla, pozval si totiž kamarády tři.

Vysvětlíte, co udělal Bořík nesprávně, když zval kamarády ke své babičce. – Nedomluvil se s babičkou předem.